

Wspomnienie o Profesorze Krzysztofie Fiałkowskim

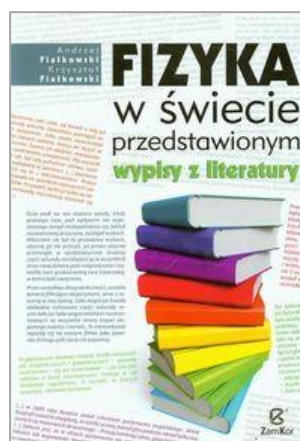
Zdzisław Burda
Instytut Fizyki, AGH Kraków

Siódmego listopada 2014 roku zmarł w Krakowie w wieku 70 lat Profesor Krzysztof Fiałkowski, wybitny fizyk, specjalista z zakresu fizyki cząstek elementarnych. Profesor Fiałkowski był też wielkim popularyzatorem nauki, humanistą i erudytą. Warto krótko przypomnieć sylwetkę Profesora czytelnikom *Fotonu*, dla których napisał 38 artykułów.

Profesor Fiałkowski był typem społecznika, niezwykle uczynnym i szlachetnym człowiekiem. Przez całe życie aktywnie angażował się w życie środowiska akademickiego. Pełnił ważne funkcje organizacyjne na Uniwersytecie Jagiellońskim, między innymi kierownika instytutu, dziekana, senatora i członka Konwentu Laur Jagielloński. Przez wiele lat kierował Zespołem Zakładów Fizyki Teoretycznej Instytutu Fizyki. Zasiadał w Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Fizycznego i był Przewodniczącym Zarządu Okręgu Krakowskiego tego Towarzystwa.

Działalność naukowa Profesora Fiałkowskiego była nierozłącznie związana z popularyzacją fizyki. Był autorem podręczników, książek i licznych artykułów popularnonaukowych. Swoje książki i wykłady przeplatał niezliczonymi anegdotami, które fascynowały czytelników i słuchaczy. Do annałów przeszły Jego wykłady, na przykład o Ettore Majoranie, o historii kwarków, o projekcie Manhattan, które wygłosił w ramach Krakowskiego Konwersatorium Fizycznego. Profesor Fiałkowski był chodzącą skarbnicą wiedzy. Swoją erudycję zawdzięczał wyjątkowej pamięci. Potrafił przykładowo w trakcie debat akademickich w sekundę przypomnieć uchwały Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego podjęte kilkanaście lat wcześniej wraz z wszystkimi późniejszymi poprawkami.

Miałem szczególną przyjemność przekonać się o wyjątkowości Profesora Fiałkowskiego i Jego genialnej pamięci, gdy wspólnie pracowaliśmy nad podręcznikiem do Przyrody dla szkół ponadgimnazjalnych. Na każdy temat potrafił przywołać tysiące przykładów, trafnych cytatów i odnośników z literatury. Tak powstał pomysł niezwyklej książki, którą napisał ze swoim synem Andrzejem, *Fizyka w świecie przedstawionym*, zawierającej wypisy z literatury, głównie *science fiction*, opowieści o uczonych oraz fragmenty tekstów popularnonaukowych. Było to ostatnie Jego dzieło.

Profesor Fiałkowski starał się docierać z wiedzą do uczniów na wszystkich szczeblach edukacji. Wygłaszał pogadanki w szkołach podstawowych i średnich. Prowadził wykłady dla studentów i uczniów w ramach tzw. Przedszkola Fizyki, które przez wiele lat odbywało się przy Szkole Fizyki Teoretycznej w Zakopanem. Wielką uwagę przywiązywał do jakości przekazywanej wiedzy. Przez wiele lat był członkiem Komisji Polskiej Akademii Umiejętności do Oceny Podręczników Szkolnych. Ze swoją małżonką Marią i panią Barbarą Sagnowską napisali wspaniały podręcznik do fizyki dla liceów. Jest to wyjątkowa pozycja na rynku edukacyjnym fizyki.

Niedawno spotkałem profesora matematyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, który wspominał pogadankę o cząstkach elementarnych, kwarkach i symetriach sprzed ponad 30 lat, którą Krzysztof Fiałkowski, będąc wtedy jeszcze doktorem fizyki, młodym adeptem nauki, wygłosił dla uczniów krakowskiego liceum, do którego ów profesor wtedy jako uczeń uczęszczał. Do dziś pamięta ten wykład i ogromne wrażenie, jakie on wtedy na nim wywarł i wywołał zafascynowanie fizyką. W podobny sposób Profesor Fiałkowski zarażał wiedzą całe pokolenia uczniów i studentów.

Wszystkim nam będzie bardzo brakowało Pana Profesora.

Na zdjęciu od lewej: Jerzy Karczmarczuk, prof. Bronisław Średniawa, Krzysztof Fiałkowski i Wojciech Gawlik podczas imprezy Naukowego Koła Fizyków, koniec lat 60. XX w.

Lista artykułów prof. Krzysztofa Fiałkowskiego w *Fotonie*

Lp.	Tytuł artykułu	Nr strony	Nr <i>Fotonu</i>	Rok
1	Ostatni kwark (?)	13	30	1994
2	Ostatni kwark – potwierdzenie (?)	2	37	1995
3	Nobel z remanentu	3	39	1995
4	Historia i pseudohistoria na przykładzie neutrina	8	42	1996
5	W poszukiwaniu granic struktury materii, czyli co to znaczy, że coś się z czegoś składa?	5	44	1996
6	Najciekawsze doświadczenia w fizyce (wspólnie z Tomaszem Dohnalikiem i Andrzejem Szytułą)	14	46	1996
7	Neutrino mają masę!	45	60	1998
8	Kronika – PTF. Nagroda Smoluchowskiego-Warburga dla profesora Białasa. Medal Smoluchowskiego dla profesora Zalewskiego	47	62	1999
9	Nobel'99 z fizyki: nagroda dla Holendrów – radość w Krakowie	49	65	1999
10	Kronika – Neutrino w Krakowie	32	66	2000
11	Kronika. Pomnik Stefana Banacha w Krakowie	58	66	2000
12	Co czytać. Krótko i węzłowato O fizyce najnowszej M. Tempczyka	50	67	2000
13	Po zjeździe absolwentów – moje wspomnienia o nauczycielach	45	69	2000
14	Obserwacja neutrina taonowego	49	69	2000
15	Okrucy wspomnień – Andrzej Staruszkiewicz	14	73	2001
16	Neutrino naprawdę oscylują	56	74	2001
17	Fizyka współczesna w zadaniach (wspólnie z Marią Fiałkowską)	37	77	2002
18	Nagroda Nobla 2002	9	79	2002
19	Kartka z historii. Heisenberg w okupowanym Krakowie	56	80	2003

20	Nobel 2004 z fizyki: nagroda po latach	13	87	2004
21	Neutrino – cząstki XXI wieku?	5	92	2006
22	Czego nauczył nas Lem?	38	93	2006
23	Setna rocznica urodzin Ettore Majorany	38	94	2006
24	Wspomnienia z wykładów i egzaminów u Profesora Średniawy	40	97	2007
25	Jak zostałem fizykiem? Wspomnienia z profesorem Marianem Mięśowiczem w tle	42	98	2007
26	Najważniejsze osiągnięcie fizyki roku 2006	26	99	2007
27	Skąd pochodzą cząstki o największej energii?	15	100	2008
28	Nowości neutrinowe: skąd pochodzą neutrino i jak je rejestrować?	15	104	2009
29	Od Kosmosu do mikroświata: liczby w przyrodzie	26	111	2010
30	Neutrino szybsze od światła?	4	115	2011
31	Odkrycie odwołane?	47	116	2012
32	70 lat od stworzenia Projektu Manhattan	28	119	2012
33	Detektory w fizyce cząstek	4	120	2013
34	Projekt Manhattan – Los Alamos	50	121	2013
35	Uwagi o „masie relatywistycznej”	14	122	2013
36	Nobel po upływie pół wieku. Nagroda Nobla z fizyki 2013	11	123	2013
37	„BJ” (Bidzej), człowiek, który odkrył kwarki – James D. Bjorken	27	125	2014
38	Czy fizycy mogą sprowokować koniec świata?	4	126	2014